

A kerettantervek

Dr. Kaposi József

Budapest, 2014

A kerettantervek törvényi háttere

A kerettantervek törvényi háttere

(NKT, NAT)

„A Nat-ban foglaltak érvényesülését a **kerettantervek** biztosítják. Az egyes iskolatípusokban és oktatási szakaszokban a kerettantervek tartalmazzák:

- a nevelés és oktatás céljait,
- a tantárgyi rendszert,
- az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát,
- a tantárgyak egy vagy két évfolyamra vonatkozó követelményeit,
- továbbá a tantárgyközi tudás- és képességterületek fejlesztésének feladatait,
- és meghatározzák a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló kötelező, valamint az ajánlott időkeretet.”

Forrás: Nemzeti alaptanterv

Az egyes kerettantervi mappák felépítése

- ▶ Célok, feladatok
- ▶ Fejlesztési területek – nevelési célok
- ▶ Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés
- ▶ Egységesség és differenciálás
- ▶ Műveltségterületek és óraszámok
- ▶ A tantárgyi kerettantervek értelmezése

A kerettantervek szerkezete

A tantárgyi kerettantervek felépítése

A TANTÁRGY NEVE

- ▶ Tantárgyi célok, feladatok
- ▶ A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban
- ▶ A tantárgy sajátos fejlesztési céljai

Kerettantervi szerkezet

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<p>Az egyes műveltségterületi tantárgyak nagyobb átfogó témaegységeit, témaköreit nevezi meg. A tematikai egység – az adott tantárgyi terület sajátosságaitól függően – lehet konkrét téma: pl. <i>Relációk, függvények, sorozatok</i>, de képességterület is: pl. <i>Szóbeli szövegek megértése és alkotása, Gondolkodási, megismerési módszerek</i>. A tevékenységre épülő műveltségterületek tantárgyaiban a tematikai egységek fejlesztési célként jelennek meg.</p>	Órakeret A javasolt óraszám
Előzetes tudás	A témakör elsajátításához, azaz sikeres tanításához és tanulásához szükséges kulcsfogalmak, ismeretelemek, szabályok, képességek megnevezése a témakör sajátosságainak megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adott tematikai egység tanítási-tanulási folyamatában hangsúlyos, kiemelt fejlesztési feladatok megnevezése az adott két évfolyamonként meghatározott sajátos tantárgyi fejlesztési célok, feladatok alapján.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A tematikai egység tartalmi elemeinek és/vagy fejlesztési feladatainak megjelenítése a tematikai egység sajátosságainak megfelelően (a cella két oszlopra is bontható, ha a tantárgy vagy a tematikai egység sajátosságai ezt indokolják).		Tantárgyak, konkrét tudáselemekkel részletezve.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tematikai egységben előforduló kulcsfogalmak, illetve a fogalmi gondolkodás fejlesztéséhez szükséges fogalmi műveltség összetevőinek jelzése.	
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az adott ciklus végén (az adott tantárgyban) elvárható legfontosabb tudás- és képességelemek.	

Tantárgyi kerettantervek

Példák

Magyar nyelv és irodalom 1-4.

Bevezető

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

(...)

Magyar nyelv és irodalom 1-4.

Tematikai egységek

1-2. évfolyamon:

- ▶ Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
 - ▶ Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése
 - ▶ Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása
 - ▶ Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése
 - ▶ Irodalmi k Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása kultúra, az irodalmi művek értelmezése
 - ▶ Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok
 - ▶ Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése
 - ▶ Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótő és toldalék; mondatfajták
 - ▶ Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása
 - ▶ A tanulási képesség fejlesztése
 - ▶ Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése
-

Magyar nyelv és irodalom 1-4.

Tematikai egységek

3-4. évfolyamon:

- ▶ Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése
- ▶ Olvasás, az írott szöveg megértése
- ▶ Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése
- ▶ Az íráshasználat fejlesztése
- ▶ Fogalmazási alapismeretek
- ▶ Szövegalkotási gyakorlatok
- ▶ Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok
- ▶ Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása
- ▶ A tanulási képesség fejlesztése
- ▶ Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése

Magyar nyelv és irodalom 1-4.

Táblázatrészlet

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az olvasástanulás előkészítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Motiváció kialakítása, fejlesztése, szorongásmentes olvasási környezet megteremtése. Az olvasáshoz szükséges képességek és részképességek fejlesztése (fonémahallás, megkülönböztető képesség, figyelem, tempó, ritmus, szókincs, nyelvhasználati szabályok, kommunikációs képességek, irányok felismerése, relációs szókincs, nyelvi tudatosság).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> - nyitott, motivált, érdeklődő az olvasás tanulásában; - rendelkezik a megfelelő ismeretekkel és szókinccsel az olvasást, írásbeliséget illetően; - részképességei elérték a szükséges szintet. 	<i>Vizuális kultúra:</i> ábra, illusztráció, reprodukció. <i>Ének-zene:</i> ritmus, tempó, dallam. <i>Matematika:</i> irányok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés.	

Erkölcstan 1-4.

Bevezető

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása.

A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók belső szabályozó erőivé váljanak.

Erkölcstan 1-4.

Tematikai egységek

1-2. évfolyamon:

- ▶ Az én világom
- ▶ Társaim – Ők és én
- ▶ Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek
- ▶ Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség
- ▶ A környező világ

3-4. évfolyamon:

- ▶ Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?
- ▶ Közösségben és egyedül – a társaim és én
- ▶ Az osztály és az iskola
- ▶ Kulturális-nemzeti közösség
- ▶ A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ
- ▶ A mindenség és én – Születés és elmúlás

Erkölcstan 1-4.

Táblázatrészlet

Tematikai egység	Az én világom	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás, tapasztalat		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Az énkép, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése. A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése. A nehéz helyzetekkel való megbirkózás képességének megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Ki vagyok én?</i> Hogyan és hányféle módon szólítanak engem mások? Mit jelent a nevem? Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam? Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik őket a másokétól? <i>Ilyen vagyok</i> Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért? Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések? Hogyan tudok vigyázni magamra és az egészségemre? Miben kell erősödnöm? <i>Kedvenc helyeim, tárgyaim és tevékenységeim</i> Hol szeretek lenni, és hol nem, miért? Hová szeretnék eljutni? Melyek a legkedvesebb játékaim és tárgyaim? Miért szeretem őket? (...)		<i>Vizuális kultúra:</i> személyes élmények megjelentetése sík vagy plasztikus alkotásokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lány, fiú, születésnap, változás, öröm, szomorúság.	

A kerettantervi csomagok és az iskolák

Kerettantervi mappák

Egységes struktúrájú kerettantervi mappakialakítása történt meg:

- ▶ Alsó tagozat
- ▶ Felső tagozat
- ▶ Négy évfolyamos gimnázium
- ▶ Hat évfolyamos gimnázium
- ▶ Nyolc évfolyamos gimnázium
- ▶ Szakközépiskola
- ▶ Szakiskola (külön projektben)

- ▶ Speciális területek:
 - ▶ Nyelvi előkészítő
 - ▶ Arany János Programok (Kollégiumi és Tehetség gondozó Programok)
 - ▶ Sportiskolák

További fejlesztések, készülő tantervek:

- ▶ Nemzetiségi iskolák
 - ▶ Nemzetiségi nyelv és irodalom
 - ▶ Nemzetiségi népismeret
- ▶ SNI kerettantervek
 - ▶ Enyhén és közép súlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára I-8. évfolyamon
 - ▶ Enyhén értelmi fogyatékosoknak speciális szakiskolára

Máshol megjelenő kerettantervek:

- ▶ Két tanítási nyelvű oktatás
 - ▶ Célnyelv
 - ▶ Célnyelvi civilizáció

Az iskolák körvonalazódó feladatai (2012/13-as tanév)

- ▶ A kerettanterv adaptációja 2012. szeptember –december között a helyi tanterv átalakításával:

Óraterv elkészítése a beiskolázásra, a 2013/14-es tanév feladataira felkészülendő

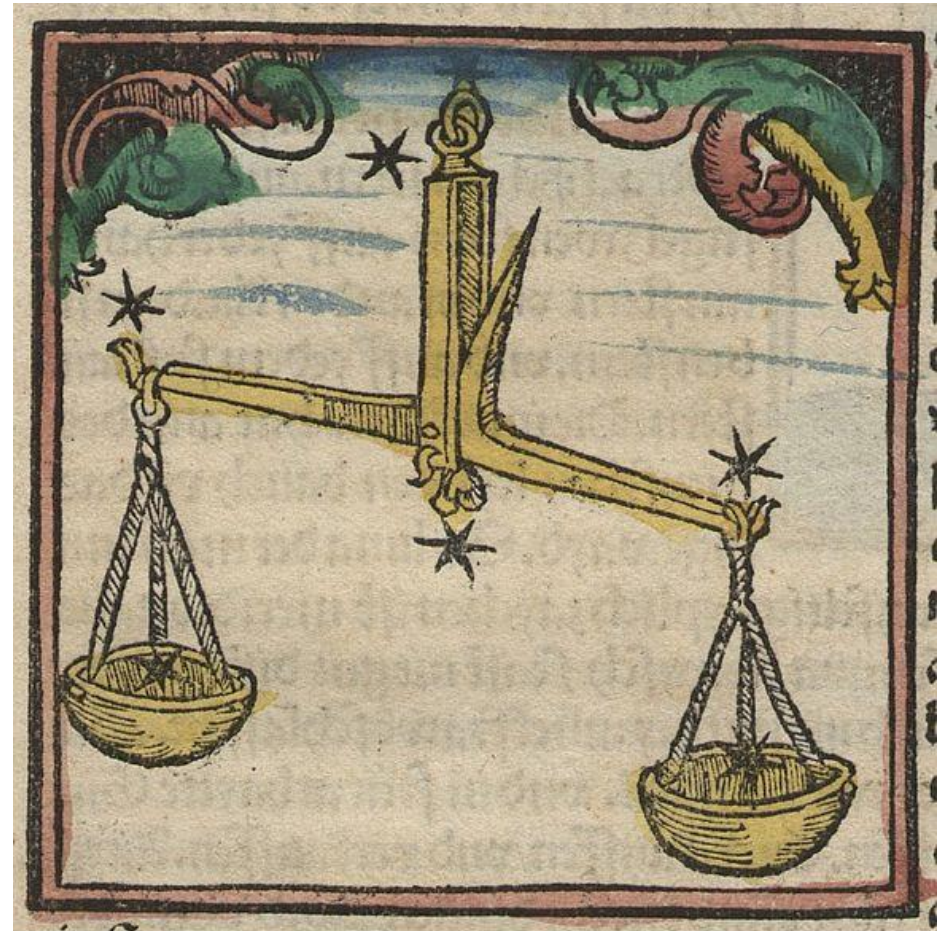
- a 2 évfolyamonkénti tantárgyi óraszámok évekre bontása;
 - döntés a szabad órakeret felhasználásáról: például a NAT alapján felkínált új tantárgyak beillesztése vagy a meglévő tantárgyak óraszámának megemelése és/vagy saját tervezésű foglalkozások érvényesítése;
 - az értékelési rendszer kialakítása;
 - a Pedagógiai program elfogadása, honlapra kitétele
- ▶ 2013. szeptemberétől felmenő rendszerben 1., 5., 9. osztályban az új tartalmi szabályozásnak megfelelően az átdolgozott helyi tantervek érvényesítése

A tantervkészítés egyensúlykeresés:

- a szaktudományok és az iskolai tanítás
- a pedagógia elmélete és az iskolák gyakorlata
- a modern tantárgy-pedagógia lehetőségei és az elérhető feltételek
- a tudomány és technika modern eredményei, vívmányai és a hagyományosan elfogadott tartalmak
- az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok
- a szülői-társadalmi elvárások és a pedagógusok tanítási törekvései, igényei
- ...és még számos más tényező

▶ között.

Quelle: Deutsche Fotothek